

Philip Kerr

Pruisisch blauw

*Een oude zaak brengt Bernie Gunther opnieuw in
de problemen als hij opdracht krijgt een
oude bekende te vermoorden*

ISBN 978-90-225-7993-0
ISBN 978-94-023-0847-1 (e-book)
NUR 305

Oorspronkelijke titel: *Prussian Blue*
Oorspronkelijke uitgever: G.P. Putnam's Sons, an imprint of Penguin Random House LLC
Vertaling: Jan Pott
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Omslagbeeld: iStock
Zetwerk: Mat-Zet bv, Soest

© 2017 Thynker Ltd. All rights reserved.
Nederlandstalige uitgave © 2017 Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Dit boek is voor Martin Diesbach, geen familie van,
maar een heel goede vriend bij wie ik altijd in het krijt sta.*

‘Ik ben niet zo zwak dat ik zal toegeven aan wat de ouderdom van mij vraagt als dat in strijd is met mijn principes. Ik spin een cocon om mij heen, laat anderen hetzelfde doen. De tijd zal leren wat ervan komt: een schitterende vlinder of een made.’

– Caspar David Friedrich

Oktober 1956

Het seizoen liep ten einde en de meeste hotels aan de Rivièra, ook het Grand-Hôtel du Cap-Ferrat waar ik werkte, waren al gesloten voor de winter. Al betekende winter niet zo veel in dat deel van de wereld. Het is niets vergeleken bij de winter in Berlijn, die meer een overgangsrite is dan een seizoen: je bent pas een echte Berlijner als je de bittere kou van een eindeloze Pruisische winter hebt ervaren. Die beroemde dansende beer op het wapenschild van de stad probeert alleen maar warm te blijven.

Normaal gesproken was Hotel Ruhl een van de laatste hotels in Nice die werden gesloten, omdat het een casino had, en mensen willen nu eenmaal altijd gokken, ongeacht het weer. Misschien hadden ze een casino moeten openen in Hotel Negresco daar vlakbij, zij het dat Hotel Negresco gesloten was en de indruk wekte ook het komende jaar gesloten te zullen blijven. Sommigen beweerden dat er appartementen van zouden worden gemaakt, maar de conciërge van het Negresco – een kennis van me en een vreselijke snob – zei dat het complex was verkocht aan de dochter van een slager uit Bretagne, en meestal had hij het in dit soort zaken bij het rechte eind. Hij was naar Bern vertrokken en zou waarschijnlijk niet terugkomen. Ik zou hem gaan missen, maar daar dacht ik niet aan op het moment dat ik mijn auto parkeerde en de Promenade des Anglais overstak naar Hotel Ruhl. Misschien kwam het door de koude nachtlucht en het restant ijsklontjes dat de barman in de goot had gegooid, maar ik moest denken aan Duitsland. Misschien kwam het ook wel door de twee kleerkasten met gemillimeterd haar die bij de majestueuze mediterrane ingang van het hotel stonden te eten. Ze droegen zware Oost-Duitse pakken van het soort dat net als onderdelen voor tractoren en schoppen in massa-productie wordt vervaardigd. Alleen al het zien van dat schorem

had me achterdochtig moeten maken, maar ik werd in beslag genomen door iets belangrijks. Ik stond op het punt om mijn vrouw Elisabeth weer te ontmoeten, die me onverwacht had uitgenodigd om te gaan eten. We waren uit elkaar en zij woonde weer in Berlijn, maar in haar met de hand geschreven brief – Elisabeth had een prachtig (destijds door de nazi's verboden) Sütterlin-handschrift – maakte ze gewag van het feit dat ze wat ruimer in haar middelen was komen te zitten, wat misschien verklaarde hoe ze zich had kunnen permitteren weer aan de Rivièra op te duiken en haar in-trek te nemen in het Ruhl, dat ongeveer even duur was als het Angletterre of het Westminster. Hoe dan ook, ik zag ernaar uit haar weer te ontmoeten, met het blinde vertrouwen van iemand die hoopt dat er een verzoening aanstaande is. Ik had zelfs al een bondig maar hartelijk toespraakje voorbereid waarin ik haar zou vergeven. Hoezeer ik haar miste, en dat ik dacht dat we het zeker nog een keer konden proberen – zoiets. Natuurlijk zette ik me inwendig ook schrap voor de mededeling dat ze iemand anders had ontmoet en wilde scheiden. Maar het leek me wel erg veel moeite om daarvoor die hele reis te maken – zo gemakkelijk was reizen vanuit Berlijn dezer dagen niet.

Het hotel-restaurant bevond zich op de bovenste verdieping in een van de koepels. Het was misschien wel het beste restaurant van Nice, ontworpen door Charles Dalmas. Het was in ieder geval het duurste restaurant. Ik had er nooit gegeten, maar ik had gehoord dat het eten er heerlijk was en ik keek uit naar mijn diner. De *mâitre d'* kwam zijdelings aanschuiven door de zaal in Belle Epoque-stijl, ving mij op bij de lessenaar voor reserveringen en zocht de naam van mijn vrouw in het gastenboek. Ik gluurde al over zijn schouder langs de tafels, op zoek naar Elisabeth, en omdat ik haar nog niet zag, keek ik op mijn horloge en besepte ik dat ik misschien aan de vroege kant was. Ik luisterde niet echt naar de *mâitre d'* toen die mij vertelde dat mijn gezelschap was gearriveerd, en ik was al halverwege de marmeren vloer toen ik zag dat ik naar een tafel in een rustige hoek werd geleid waar een zware, ruig uitzierende man al aan het werk was met een uitzonderlijk grote kreeft en een fles witte bourgogne. Ik herkende hem onmiddellijk en draaide me abrupt om, maar moest constateren dat mijn weg terug naar de uitgang

werd geblokkeerd door nog eens twee mensapen die eruitzagen alsof ze naar binnen waren geklommen door het open raam via een van de palmbomen op de promenade.

‘Nog niet vertrekken,’ zei een van hen in het Duits met een zwaar accent uit Leipzig. ‘Dat zou de kameraad-generaal niet leuk vinden.’

Heel even bleef ik staan, en vroeg ik me af of ik het zou aandurven om in de richting van de deur te sprinten. Maar de beide mannen, die uit hetzelfde hout gesneden waren als de beide kleerkasten bij de ingang van het hotel, kon ik in mijn eentje niet aan.

‘Zo is dat,’ zei de ander. ‘Dus je kunt maar het beste als een brave jongen gaan zitten en geen opschudding veroorzaken.’

‘Gunther,’ zei een stem achter me, ook in het Duits. ‘Bernhard Gunther. Kom er eens bij zitten, jij oude fascist. Niet bang zijn.’ Ik vermoed dat hij aannam dat Duitstalige gasten goed aangeschreven stonden in het Ruhl, en waarschijnlijk had hij daarin gelijk. ‘Wat zou je hier nu kunnen overkomen? Bovendien is het eten uitstekend en de wijn nog beter.’

Ik keerde me opnieuw om en keek weer naar de man, die was blijven zitten en met zijn tang en vork de kreeft te lijf ging als een loodgieter die het leertje van een kraan vervangt. Hij droeg een pak dat van betere kwaliteit was dan dat van zijn mannen – een blauw krijtstreepje, een maatpak – en een zijden das met een patroon die alleen in Frankrijk kon zijn gekocht. Een dergelijke stropdas zou in de DDR een heel weekloon hebben gekost en zou je hoogstwaarschijnlijk een heleboel lastige vragen op het politiebureau hebben opgeleverd. Dat gold ook voor het grote gouden horloge dat om zijn pols schitterde als een miniatuurvuurtoren terwijl hij het vlees van de kreeft uit de schaal pulkte, vlees dat even roze was als het meer overvloedige vlees van zijn eigen krachtige handen. Het haar boven op zijn hoofd was nog altijd donkerblond, maar het was op de slapen van die kop zo rond als een sloopkogel zo kort geschoren dat zijn kapsel veel weg had van de zwarte *zucchetto* van een priester. Hij was iets aangekomen sinds de vorige keer dat ik hem had ontmoet, terwijl hij nog niet eens was begonnen aan de nieuwe aardappeltjes, de mayonaise, de aspergekopjes, de salade niçoise, de zoete augurkjes en de schaal met pure chocolade die op tafel voor hem stonden uit-

gestald. Met zijn zware bouw, als van een bokser, deed hij me sterk denken aan Martin Bormann, de persoonlijke secretaris van Hitler; hij was in ieder geval minstens zo gevaarlijk.

Ik ging zitten, schonk mezelf een glas witte wijn in en gooide mijn sigarettenkoker voor me op tafel.

‘Generaal Erich Mielke,’ zei ik. ‘Wat een onverwacht genoeg.’

‘Het spijt me dat ik je hier onder valse voorwendzelen naartoe heb gelokt, maar ik wist dat je niet was gekomen als ik had gezegd dat ik het eten zou betalen.’

‘Is alles goed met Elisabeth? Vertel me dat, generaal, dan zal ik luisteren naar wat u me te zeggen hebt.’

‘Ja, het gaat haar goed.’

‘Ik neem aan dat ze niet werkelijk hier in Nice is.’

‘Nee, ze is hier niet. Dat spijt me. Maar het zal je goed doen te horen dat ze heel erg aarzelde om die brief te schrijven. Ik moest haar uitleggen dat het alternatief veel pijnlijker zou zijn, voor jou in ieder geval. Dus reken haar die brief alsjeblieft niet aan. Ze heeft hem met de beste bedoelingen geschreven.’ Mielke hief een arm en knipte met zijn vingers naar de ober. ‘Neem iets te eten. En neem een glas wijn. Ik drink zelf heel weinig, maar men heeft mij verteld dat dit de beste wijn is die er bestaat. Wat je maar wilt. Ik sta erop. Het ministerie van Staatsveiligheid betaalt. Maar rook alsjeblieft niet. Ik haat de geur van sigaretten, vooral wanneer ik eet.’

‘Ik heb geen trek, dank u.’

‘Natuurlijk heb je trek, je komt uit Berlijn. We hoeven geen honger te hebben om te eten. We hebben in de oorlog geleerd om te eten als er eten op tafel staat.’

‘Nu, er staat genoeg eten hier op tafel. Verwachten we nog meer gasten? Het Rode Leger misschien?’

‘Ik hou ervan om veel eten voor me te zien als ik eet, zelfs al neem ik er niets van. Het gaat niet alleen om het vullen van de maag, de zintuigen moeten ook verzadigd worden.’

Ik pakte de fles en bestudeerde het etiket.

‘Corton-Charlemagne. Heel goed. Het doet me plezier om te zien dat een oude communist zoals u nog altijd kan genieten van de fijnere zaken in het leven, generaal. Deze wijn is ongetwijfeld de duurste op de kaart.’

‘Dat doe ik zeker, en het is inderdaad de duurste.’

Ik dronk mijn glas leeg en schonk mezelf opnieuw in. De wijn was uitstekend.

De ober kwam nerveus dichterbij, alsof hij al kennis had gemaakt met de venijnige tong van Mielke.

‘We willen graag twee sappige biefstukken,’ zei Mielke. Hij sprak goed Frans – ongetwijfeld het resultaat, leek me, van de twee jaar die hij in een Frans gevangenenkamp had doorgebracht voor en tijdens de oorlog. ‘Nee, wacht, we nemen chateaubriand. Heel bloederig.’

De ober vertrok.

‘Wilt u alleen biefstuk op die manier geserveerd krijgen?’ vroeg ik. ‘Of geldt dat ook voor andere dingen?’

‘Nog altijd een goed gevoel voor humor, Gunther. Ik kan er niet bij dat je je leven zo lang hebt weten te rekken.’

‘De Fransen zijn iets toleranter in deze zaken dan de Duitsers in wat u zo lachwekkend de Duitse Democratische Republiek noemt. Zeg eens, generaal, wanneer ontbindt de communistische regering het volk en worden er nieuwe verkiezingen uitgeschreven?’

‘Het volk?’ Mielke lachte en onderbrak zijn werkzaamheden aan de kreeft even om een stuk chocola in zijn mond te steken, bijna alsof het een zaak van het geringste belang was wat hij in zijn mond stak, zolang het maar niet afkomstig was uit de DDR. ‘Het volk weet zelden wat goed voor ze is. Bijna veertien miljoen Duitsers stemden in maart 1932 op Hitler, waarmee ze de partij van de nazi’s de grootste partij maakten in de Rijksdag. Geloof je nu echt dat ze ook maar een flauw benul hadden van wat voor hen het beste was? Natuurlijk niet. Dat wist niemand. Het enige wat de mensen interesseerde, waren of hun loonzakje elke week gevuld werd, sigaretten en bier.’

‘Ik neem aan dat daarom twintigduizend Oost-Duitse vluchtelingen iedere maand overstaken naar de bondsrepubliek – in ieder geval tot u dat zogenaamde speciale regime met zijn beperkte zone en de veiligheidsstrook in het leven riep. Ze gingen op zoek naar beter bier en betere sigaretten, en misschien ook nog wel naar de mogelijkheid om een beetje te klagen zonder angst voor de gevolgen.’

‘Wie was het ook weer die zei dat niemand meer geknecht is dan wie gelooft vrij te zijn?’

‘Dat was Goethe. En dat citaat deugt niet. Hij zei dat niemand meer geknecht is dan wie *valselijk* gelooft vrij te zijn.’

‘In mijn boek is dat hetzelfde.’

‘Dat zal dan het enige boek zijn dat u hebt gelezen.’

‘Je bent een romantische dwaas. Dat vergeet ik soms. Luister, Gunther, de meeste mensen denken dat vrijheid inhoudt dat je ongestraft schunnige teksten op de muur van het toilet kunt kalken. Ik geloof dat het volk lui is en het werk van de regering het liefst aan de regering overlaat. Het is echter belangrijk dat die niet te zwaar wordt belast. Vandaar mijn aanwezigheid hier in Frankrijk. Normaal gesproken ga ik liever jagen. Maar ik kom hier vaak rond deze tijd van het jaar om aan mijn verantwoordelijkheden te ontsnappen. Ik speel zo nu en dan graag een beetje baccarat.’

‘Dat is een spel met een hoge risicofactor. Maar goed, u bent altijd een gokker geweest.’

‘Weet je wat het gokken hier zo fantastisch maakt?’ Hij grinnikte. ‘Meestal verlies ik. Als er nog steeds dergelijke decadente dingen als casino’s in de DDR waren, zouden de croupiers er altijd voor zorgen dat ik zou winnen. Winnen is alleen leuk als je ook kunt verliezen. Ik ging altijd naar het casino in Baden-Baden, maar de laatste keer dat ik daar was, werd ik herkend en nu kan ik er niet meer heen. Dus kom ik nu naar Nice. Of soms Le Touquet, maar ik geef de voorkeur aan Nice. Het weer is hier iets betrouwbaarder dan aan de Atlantische kust.’

‘Om de een of andere reden kan ik niet geloven dat dat de enige reden is waarom u hier bent.’

‘Je hebt gelijk.’

‘Wat wilt u dan, verdomme?’

‘Kun je je die kwestie van een paar maanden geleden nog herinneren, met Somerset Maugham en onze wederzijdse vrienden Harold Hennig en Anne French? Het is je toen bijna gelukt om een prima operatie in het honderd te laten lopen.’

Mielke refereerde aan een door de Stasi beraamd complot om Roger Hollis in diskrediet te brengen, de plaatsvervangend directeur van MI5, de Britse binnenlandse veiligheidsdienst en de dienst

voor contraspionage, met de dieper liggende bedoeling om Hollis een aureool van onkreukbaarheid te geven als het nepcomplot van de Stasi's aan het licht zou komen.

‘Het was heel goed van je dat je voor ons dat ene losse eindje weer vastknoopte,’ zei Mielke. ‘Want jij hébt Hennig toch doodgeschoten?’

Ik gaf geen antwoord, maar we wisten beiden dat het waar was. Ik had Harold Hennig doodgeschoten in het huis dat Anne French had gehuurd in Villefranche, en ik had mijn uiterste best gedaan de verdenking op haar te laden. Daarna had de Franse politie mij het hemd van het lijf gevraagd over haar, maar dat was het enige wat ik wist. Voor zover ik me bewust was, was Anne veilig en wel teruggekeerd naar Engeland.

‘Goed, laten we er voor het gemak van uitgaan dat jij dat hebt gedaan,’ zei Mielke. Hij slikte het stuk chocola door waarop hij had zitten kauwen, vorkte een plakje augurk naar binnen en nam toen een slok witte bourgogne, wat mij alles bij elkaar ervan overtuigde dat zijn smaakpapillen even corrupt moesten zijn als zijn politiek en zijn scrupules. ‘Het is een feit dat de dagen van Hennig sowieso geteld waren. Net zo goed als die van Anne. De operatie om Hollis in diskrediet te brengen is alleen maar geloofwaardig als we haar ook proberen te elimineren – een lot dat iemand die ons heeft verraden, toekomt. En dat is helemaal belangrijk nu de Fransen hun best doen om haar uitgeleverd te krijgen zodat ze haar kunnen berechten voor de moord op Hennig. Het hoeft amper betoog dat we dat niet kunnen laten gebeuren. En daarin ga jij een rol spelen, Gunther.’

‘Ik?’ Ik haalde mijn schouders op. ‘Even voor alle duidelijkheid. U wilt dat ik Anne French vermoord?’

‘Precies. Al is het geen vraag. Jij stemt ermee in om Anne French te vermoorden omdat het de voorwaarde is om zelf in leven te blijven.’